כז: זה בורר פרק שלישי סנהדרין

ואלו הן הקרובין וכו' ובניהם וחתניהם. ובניהם וחתניהם לא קאי רק אהנך קרובים דמפרש במתני' בהדיא כגון אחי אביו ואמו אבל אהנך דנפקי מכללא לא קאי כגון בניו וחתניו דידיה אינם פסולים להנך אי לאו הוו בכלל הנך קרובים דמפרש ותדע דהא נמי כשר הוא הוי שניהי בראשון לחנא דמתני' דהא הוי שניהי בראשון בדאיתא בגמרא (דף כח.) והקשה בקונטרס אמאי תנא חורגו הא נפיק מבעל אמו ואי לאשמועינן לבדו הא נמי פשיטא כדפ"ל דבניהם וחתניהם לא קאי אהנך דנפקו מכללא ותירץ דאין התנא חושש בזה לאחתי איכא [ב]שם קרובים לאתו מכללא ואפ"ה מני להו בהדיא כגון אחי אביו נפיק מכללא דאחיו וכנו וכו' וקשה ליתני נמי בן אחי אשתו כמו אינך ומיהו מתתנו איכא למימר דשפיר הוה (תני) [אתן][ג] מוחתניהם דכ"ש דפסול לאחיו אבל מ"מ בן אחי אשתו קשה אלא נראה דכולהו איצטריכו אי משום איהו גופייהו אי משום בניהם וחתניהם והשתא הא ק"ל אחורגו וי"ל דתנייה לאשמועינן דהוי לבדו ולא בנו ותתנו ואע"ג דבניהם וחתניהם לא קאי אהנך דאתו מכללא כדפרישית מ"מ בחורגו איצטריך דסד"א כיון דחורגו בבנו וכן הכן פסול כדאיתא פרק יש נוחלין (כ"ב דף קכח.) אימא דה"ה בן חורגו קמ"ל ואפי' למר בר רב אשי דמכשר בחתנא דאבא דהייו בן הבן איכא למימר דמהכא הוא דיליף לה אבל בן אחי אשתו לא צריך למהדר ולמיתנייה כלל כיון דמשיק הוא מכללא דאי לאשמועינן הוא לבדו פסול ולא בנו ותתנו כמו בחורגו הא פשיטא דמהיכא תיתי ועוד דלא עדיף בן אחי אשתו מבן אחיו וכן אחיו וכנו[ד] ותתניו כשרין לו כדתני גבי כולהו ובניהם משמע ולא בני בניהם: **אלו** הן הקרובים וחורגו [ה]בדו.

פי' לא בנו ולא תתנו והקשה רש"י אמאי נקט חורגו הא נפיק מכלל דבעל אמו ואין לומר דנקטיה משום לבדו לאשמועינן דבנו כשר ולא יהירא דמהיכא תיתי עפי והא אמרינן דבניהם וחתניהם לא קאי אלא למבואים דכתיבי במתני' ולא קאי להני דנפקי מכללא שהרי בנו לאחי אביו כשר לתנא דמתני' דהוי שניהי בראשון כדאיתא בגמ' ותירץ רש"י דכולהו נמי אתיא מכללא כגון אחי אביו מכללא דאחיו ובנו בר מבן אחי אשתו דמפיק מכלל דבעל אחות אביו ותתנו נפקא מכלל דאמיו ואפ"ה תני להו שאינו מקפיד בזה ולא נהירא דא"כ אמאי לא הדר ותני הנך דאתו מכלל דבעל אחות אביו על כן נראה לומר דכולהו איצטריכא דאחי אביו אע"ג דאיהו גופיה אחי מכללא דבן אחיו מ"מ בנו ותתנו לא נפקי מכללא וכן אחי אמו ובעל אחותו אף ע"ג דבנו אחי מכללא [ו](דבעל) אחי אמו מ"מ איהו גופיה לאו מכללא אחי ואתא לאשמועינן דבעל אחותו אחי אשתו וכן כולם איצטריכו אי משום איהו גופייהו אי משום בניהם וחתניהם: (ז"ה הדבו"ר נראה לי מיות"ר) להעיד שקר משום איבה ואהבה. ודווקא בעדות פליגי אבל מאי בדין מודו ליה רבנן דפסול לו לדון דכיון דסני ליה לא מצי להפוכי בזכותיה: **גמ' לא יומתו.** שני אבות בעדות בניהם ועל כרחיך הני שני אבות בחתן קא משתעי שהן קרובין מן הכל דבאב ובנו לא מצי למימר דאם כן לא הוה קרי להו אבות דחד אב ותד בן שני ולקמן מפרש כוליה מיניה: **כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם.** ונפרעין מהן עונותיהן ועון אבותיהם: **אין באחיו.** אין בשביל אחיו: אשכחן

קתא [ט]דבורטיא א"ל מאי דעתיך כר' מאיר רבי מאיר ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי ורבי יוסי האמר הוזם בדיני ממונות כשר לדיני נפשות אמר ליה רב פפי הני מילי היכא דלא סתם לן תנא כרבי מאיר הכא סתם לן תנא כרבי מאיר ממאי אילימא מהא דתנן [י]א"כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות מני אילימא רבי יוסי היא הא איכא עד זוממ דממון דכשר לדיני נפשות ופסול לדיני ממונות אלא לאו רבי מאיר היא ממאי דילמא בפסולי יוחסין קאי דאי לא תימא הכי סיפא דקתני [יא]יש ראוי לדון דיני ממונות ואין ראוי לדון דיני נפשות אמאי אינו ראוי דאיתזם בדיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות והא דברי הכל פסול הוא אלא בפסול יוחסין קאי ה"נ בפסול יוחסין קאי אלא הכא קא סתם לן תנא דתנן [יב]אלו הן הפסולים המשחק בקוביא ומלוי ברבית [יג]ומפריחי יונים וסוחרי שביעית [יד]והעבדים זה הכלל כל עדות שאין האשה כשירה לה אף הן אין כשרין לה מני אילימא רבי יוסי והאיכא עדות בדיני נפשות שאין האשה כשרה לה והן כשרין לה אלא לאו רבי מאיר היא קם בר חמא נשקיה אכרעיה וקבליה לכרגיה דכולי שניה: **מתני'** [טו]ואלו הן הקרובין [טז]אחיו ואחי אביו ואחי אמו ובעל אחותו ובעל אחות אביו ובעל אחות אמו ובעל אמו וחמיו וגיסו הן ובניהן וחתניהן וחורגו לבדו א"ר יוסי זו משנת רבי עקיבא אבל משנה ראשונה דודו ובן דודו וכל הראוי ליורשו וכל הקרוב לו באותה שעה [יז]כשר רבי יהודה אומר אפילו מתה בתו [יח]ויש לו בנים ממנה הרי זה קרוב האוהב והשונא אוהב זה שושבינו שונא כל שלא דבר עמו שלשה ימים באיבה [יט]א"ל לא נחשדו ישראל על כך: **גמ'** מנהני מילי דת"ר [כ]לא יומתו אבות על בנים מה ת"ל אם ללמד שלא יומתו אבות בעון בנים ובנים בעון אבות הרי כבר נאמר [כא]איש בחטאו יומתו אלא לא יומתו אבות על בנים [כב]בעדות בנים ובנים לא יומתו על אבות בעדות אבות ובנים בעון אבות לא והכתיב [כג]פוקד עון אבות על בנים התם [כד]כשאוחזין מעשה אבותיהן בידיהן כדתניא [כה]ואף בעונות אבותם אתם ימקו כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם אתה אומר כשאוחזין או אינו אלא כשאין אוחזין כשהוא אומר איש בחטאו יומתו הרי [כו]כשאוחזין מעשה אבותיהן בידיהן ולא והכתיב [כז]וכשלו איש באחיו [כח]איש בעון אחיו מלמד שכולן ערבים זה בזה התם שהיה בידם למחות ולא מיחו אשכחן

קפא דבורטיא. בית יד של רומה: **כר' מאיר.** דכיון דחסידי אממון חסידי לעדות נפשות: **כל הראוי לדון כו'.** ומוקמא לה בחסודין: **אלא לא רבי מאיר.** דאמר כיון שהוחזק לממון פסול לעדות נפשות הלכך לא משכחת לה כשר לנפשות דליהוי פסול לממון: **כפסול יוחסין.** דלנפשות בית דין מיוחסין בעינן כדתני רב יוסף (לקמן דף לו:) כשם שבית דין מנוקים בלדק שנאמר בלדק תשפוט[ב] כך ב"ד מנוקין מכל מום שנאמר[ג] כולך יפה רעיתי ומום אין בך: **דאי לא פיסא הכי.** דגבי יוחסין קאי אלא בחסודין אוקמת ליה: **לאו לדון דיני ממונות.** כתמיה והא דברי הכל פסול הוא: **אלא כפסול יוחסין קאי.** כגון גר וממזר דכשרין לדון דיני ממונות ופסולין לדון דיני נפשות: **ונשקיה לכרעיה דרב פפי.** שהיפך בזכותו: **וקבליה לכרגיה דכוליה שניה.** להגילו כל ימיו ממנת המלך: **מתני' אחיו ואחי אביו ואחי אמו.** הן ובניהן יליפינן מקראי בגמרא: **בעל אחותו.** כאחיו הוא דילפינן (כח:) בעל כאשתו. ובנו דהוה ליה בן אחותו כבן אחיו. וילפינן בגמרא[ד] קרובי האם מקרובי האב: **בעל אחות אביו.** כאחי אביו: **בעל אחות אמו.** כאחי אמו: **ובעל אמו** גרסי' בהדייהו: **וגיסו.** בעל אחות אשתו: **וחורגו.** בן אשתו: **לבדו.** ולא בנו ותתנו. ואי קשיא לך כיון דתנא בעל אמו פסול לו ממילא ידענא דהוא נמי פסול לבעל אמו למה לי למיתני חורגו אי משום דאתא לאשמעינן לבדו ליאסוק מינה וכל כמה דלא תני ליה מכללא דבעל אמו לא משמע אלא הוא לבדו לא תיקשי דכל הנך דמשמע מכללא מיתני במתניתין בהדיא. כגון אחי פסול לי ואני לו דאתא נמי אחיו וכנו וכמתני' תני לה אחי אבי פסול לי ואני לו שאני בן אחיו והא תנא ליה אחיו וכנו בן אחי אבי פסול לי ואני לו שאני בן אחי אביו. אחי אמי פסול לי ואני לו שאני בן אחותו ותנן במתניתין בעל אחותו הוא וכנו דהייהו בן אחותו. בן אחות[ה] אמי פסול לי ואני לו שאני בן אחות[ו] אמו ותנן במתני' בעל אחות אביו וכנו דהייהו בן אחות אביו. בעל אחותי פסול לי ואני לו שאני בן חמיו ותנן במתני' חמיו וכנו. וכן כולהו כי מעיינת להו משכחת להו בהדיא כר מבן אחי אשתו דמפיק מכלל בעל אחות אביו ותתנו דמפיק מכלל דחמיו דלא מיתניא בהדיא: **וכל הראוי ליורשו.** דהייהו קרובי האב אבל קרובי האם כגון אחי אמו כשר לו שהרי אינו ראוי ליורשו לתנן (כ"ב דף קח.) אחי האם מנחילין ולא נוחלין אבל הוא פסול לאחי אמו שהרי מעיד זה ראוי ליורשו וגיסו נמי כשר להעיד לו שאינו ראוי ליורשו: **כאוהב שנאה.** שהוא בא להעיד לו שראה העדות: **היה קרוב.** כגון אחותו שראוי ליורשו: **ונפרחה.** שמתה אשתו קודם שראה עדות זו: **שושבינו.** פסול לו בימי חופתו: **לא נחשדו ישראל על כך.** מצי להפוכי בזכותיה: **גמ' לא יומתו.** שני אבות בעדות בניהם ועל כרחיך הני שני אבות בחתן קא משתעי שהן קרובין מן הכל דבאב ובנו לא מצי למימר דאם כן לא הוה קרי להו אבות דחד אב ותד בן שני ולקמן מפרש כוליה מיניה: **כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם.** ונפרעין מהן עונותיהן ועון אבותיהם: **אין באחיו.** אין בשביל אחיו: אשכחן

עין משפט נר מצוה

מו א ב מיי' פי"ח מהל' סנהדרין הלכה יח:
מז ג מיי' פ"ט מהלכות עדות הלכה ד סמג לאוין ריל טוש"ע ח"מ סי' לד סעיף יט:
מח ד מיי' פי"ג מהל' עדות הלכה ה סמג לאוין רטו טוש"ע ח"מ סי' לג סעיף ג הכל סס סי"ס:
מט ה מיי' שם פי"ד הלכה ה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף יב:
נ ו מיי' שם פי"ג הלכה טו סמג שם טוש"ע שם סעיף ח:

רבינו חננאל

סהדי חד אמר קמאי דידי נגב קבא דחרשלא וחד אמר קמאי דידי נגב קתא רכורציא אמר רב אחא בר יעקב הא ר' יוסי דאמר הוזם בדיני ממונות כשר בדיני נפשות וקיי"ל ר' מאיר ור' יוסי הלכה כר' יוסי. א"ל רב פפי הני מילי היכא דלא סתם לן תנא כר"מ הכא סתם לן תנא כוותיה דתנן בראש השנה (בספ"ק) אלו הן הפסולין המשחק בקוביא ומלוי ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית ועבדים זה הכלל עדות שאין האשה כשרה לה אף הן אינן כשרין לה. מני הא אילימא ר' יוסי והא איכא עדות דדיני נפשות שאין האשה כשר' לה ואלו טולן כשרין לה דהא ר' יוסי (אמר) כל מי שפסול מחמת ממון כגון אלו הנולנין והחמסנין וכיוצא בהן כשר הוא בדיני נפשות אלא לאו משנה זו ר' מאיר דאמר אפילו מי שפסילותו מחמת ממון פסול הוא בכל התורה כולה וזו ששנינו במסכת נדה פרק בא סימן כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות ויש ראוי לדון דיני ממונות ואין ראוי לדון דיני נפשות. אוקימנא בפסול יוחסין כגון ממזר וגר שכשרין לדון דיני ממונות ואין ראוי לדון דיני נפשות דבעינן ונשאו אחך בדומין לך: **מתני'** אלו הן הקרובין אחיו ואחי אביו ואחי אמו ובעל אחותו ובעל אחות אביו ובעל אחות אמו כו'. א"ר יוסי זו משנת ר' עקיבא אבל משנה ראשונה דודו וכן דודו וכל הראוי ליורשו וכל הקרוב לו באותה שעה כו'. מנא הני מילי דת"ר לא יומתו אבות על בנים מה ת"ל אם ללמד שלא יומתו אבות בעון בנים הרי כבר נאמר איש בחטאו יומתו אלא מה ת"ל לא יומתו אבות על בנים לא יומתו אבות בעדות בנים ובנים לא יומתו בעדות אבות כגון עשו ויעקב לא יומתו בעדות אליפז וראובן ולא ראובן אליפז בעדות עשו ויעקב אשכחן עדות אבות לבנים ועדות בנים לאבות וכ"ש יעקב ועשו להדדי שעדותן בטלה.

מסורת הש"ס

א) [נכרוך פי' מקדח וי"ל רומח עכ"ל], ב) נדה מט: לקמן לו: [קידושין עז:], ג) [ועל כל: ר"ה כב. עירובין פב.], ד) עדויות פ"ב מ"ז, ה) [נכסה"מ גרים אחיו], ו) [ל"ל אם יש], ז) [כ"ק פח.], ח) כרכות ז., ט) מ"מ כשאינו אוחזין נאמר ומה אני מקיים לף בעונות אבותם אתם ימקו, י) שבועות לט., כ) [ויקרא יט:], ל) [שיר השירים ד:], מ) [לקמן כח.], נ) ל"ל אחי, ס) ל"ל אחיו, ע) שם. ר"ש, פ) [אולי ר"ל אחיו], צ) [כני ל"ל בניו], ק) רש"ל מ"ז.

תורה אור השלם

1. לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות איש בחטאו יומתו: דברים כד טז
2. נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה לא ינקה פקד עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים: שמות לד ז
3. והנשארים בכם ימקו בעונם בארצת איביכם ואף בעונת אבתם אתם ימקו: ויקרא כו לט
4. וכשלו איש באחיו כמפני חרב ורדף אין ולא תהיה לכם תקומה לפני איביכם: ויקרא כו לז

מוסף רש"י

כל הראוי לדון דיני נפשות. כל שכן שהוא כשר לדיני ממונות (נדה שם). אלו הן הפסולים. לדון ולהעיד (לעיל כד:) דכולן נוגעין מדבריהן הן דלחמכמתא לא קניא ומגזל גזל ליה (עירובין פב.) וכולן מעין גזלנין הן והתורה אמרה אל תשת רשע עד (לעיל כד:). המשחק בקוביא. מתיכות של עצם שמשחקין בכרטין ואמור רבנן לחמכמתא לא קניא והרי הן גזלנין מדרבנן, דמדאורייתא ליכא קרי גזלן אלא החוטף מיד לים, כדכתיב (ש"ב כב) ויגזול לחם בחנית מיד המצרי (דה"ב כב.). והמלוה ברבית. לאו גזלן לאורייתא היא למפסליה משום אל תשת עד חמס, דהא מנפשיה יהיב ליה (שם). ומפריחי יונים. הייני נמי כעין קוביא, אי תקדמיה יונך ליזוד (שם). וסוחרי שביעית. שוטין סחורה בפירות שביעית, דרחמנא אמר לאכלה ולא לסחורה, ולפי שנחשדו כל אלו לעבור על דת מחמת ממון, חשבום להיות מעידים שקר על ידי ממון ויטיחו (שם) לו: דרחמנא אמר לאכלה ולא לסחורה וזה שחומד ממון לעבור עבירה על הממון רשע הוא והתורה אמרה אל תשת רשע עד (עירובין פב.) הואיל ומחוסר ממון מעביר על דברי תורה הוה ליה כרשע דחמס ופסול לדון ולהעיד, שטוה אחר הנצב (לעיל כד:). והעבדים. פסולי דאורייתא הוא, ק"ו מאשה כדאמרן בכ"ק (שם ר"ה כב.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com